

УДК 378:73

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2024.1.26>

Ясеницька Жанна Володимирівна,
старший викладач кафедри вокально-хорового,
хореографічного та образотворчого мистецтва
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка
ORCID ID: 0000-0002-1845-0531
z_yasenitska@dspu.edu.ua

Савчин Галина Віталіївна,
старший викладач кафедри вокально-хорового,
хореографічного та образотворчого мистецтва
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка
ORCID ID: 0000-0002-0973-4014
g_savchyn@dspu.edu.ua

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У СФЕРІ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

У дослідженні аналізується поняття «фахової компетентності» в контексті сучасної вищої освіти, акцентуючи увагу на необхідності формування фахових компетентностей студентів у сфері образотворчого мистецтва, що є актуальними для сьогодення. Мета статті – визначити інноваційні та сучасні аспекти формування фахових компетенцій студентів у сфері образотворчого мистецтва з використанням зарубіжного досвіду. Результати дослідження показали, що освітній процес спрямований на розвиток комплексної професійної компетентності, що відповідає вимогам ринку праці та сприяє успішній кар'єрі студентів. В дослідженні розглядається специфіка освітнього процесу у сфері образотворчого мистецтва, зокрема, акцент на розвитку креативності, просторового мислення та міжособистісних навичок. Зазначено, що затверджений стандарт вищої освіти для бакалаврів у сфері образотворчого мистецтва визначає ключові загальні та спеціальні компетенції, котрі необхідні для професійної діяльності, що включають здатність до критичного мислення, роботи з інформацією, розуміння основ етики і права, а також глибоке розуміння теоретичних та практичних аспектів створення мистецьких творів. У межах дослідження було проаналізовано роль навчання у закладах вищої освіти щодо розвитку художніх здібностей студентів, зокрема за допомогою різноманітних технік малювання. Також було встановлено, що значна увага приділяється для засвоєння теоретичних знань та саморозвитку, які виявляються у переглядах фільмів, участі у майстер-класах та відвідуванні виставок, що сприяє більш повному формуванню художньої освіти студентів.

Досвід зарубіжних країн підтверджує важливість цифровізації та інтеграції мультидисциплінарних підходів у навчальному процесі. Основні сучасні технології у цій сфері включають цифрові інноваційні платформи, інтегративні технології, особистісно-орієнтовані підходи, мультидисциплінарність, гуманітарні технології та розвиток м'яких навичок. Результати дослідження можуть бути корисними для закладів вищої освіти через удосконалення навчальних програм та методик навчання у галузі образотворчого мистецтва.

Ключові слова: сучасні тенденції, образотворче мистецтво, фахові компетентності, інновації, цифрові технології.

Yasenytska Zhanna, Savchyn Galyna. CONTEMPORARY TRENDS IN DEVELOPING PROFESSIONAL COMPETENCE OF STUDENTS IN THE FIELD OF VISUAL ARTS

This study analyzes the concept of «professional competence» in the context of modern higher education, emphasizing the need to develop students' professional competencies that are relevant to the present. The purpose of the article is to identify innovative and modern aspects of the formation of students' professional competencies in the field of fine arts using foreign experience. The results of the study have shown that the educational process is

aimed at developing comprehensive professional competence that meets the requirements of the labor market and contributes to the successful career of students. The study examines the specifics of the educational process in the field of fine arts, in particular, the emphasis on the development of creativity, spatial thinking and interpersonal skills. The approved standard of higher education for bachelors in the field of fine arts defines the key general and special competencies necessary for professional activity, including the ability to think critically, work with information, understand the basics of ethics and law, as well as a deep understanding of the theoretical and practical aspects of creating artworks. The study analyzed the role of higher education in the development of students' artistic abilities, in particular through various drawing techniques. It was also found that significant attention to theoretical knowledge and self-development, which are manifested in watching movies, participating in workshops and visiting exhibitions, contributes to a more complete formation of students' artistic education.

The experience of foreign countries confirms the importance of digitalization and integration of multidisciplinary approaches in the educational process. The main modern technologies in this area include digital innovation platforms, integrative technologies, personality-oriented approaches, multidisciplinary, humanitarian technologies and soft skills development. The results of the study may be useful for higher education institutions to improve curricula and teaching methods in the field of fine arts.

Key words: modern trends, fine arts, professional competencies, innovations, digital technologies.

Вступ. У сучасному світі, де мистецтво та освіта постійно розвиваються під впливом глобалізації та технологічного прогресу, питання формування фахової компетентності студентів у сфері образотворчого мистецтва набуває особливої актуальності. Сучасні тенденції в освітньому процесі ставлять перед викладачами та студентами нові виклики та можливості, вимагаючи від них не лише глибоких знань та навичок у галузі мистецтва, але й гнучкості у застосуванні інноваційних підходів та технологій.

Формування фахової компетентності в цьому контексті означає не просто набуття спеціалізованих знань та умінь у сфері образотворчого мистецтва, але й розвиток критичного мислення, творчих здібностей, здатності до міжкультурної комунікації та адаптації до постійно змінюваного середовища. Особлива увага приділяється інтеграції традиційних методик навчання з сучасними цифровими інструментами та платформами, що відкривають нові горизонти для художньої творчості та взаємодії.

Важливу роль у цьому процесі відіграють наукові дослідження та публікації, котрі аналізують існуючі практики та пропонують нові методології викладання та навчання.

Матеріали та методи. Питання формування фахової компетентності студентів у сфері образотворчого мистецтва достатньо висвітлене у вітчизняній літературі, з чималим доповненням зарубіжних досліджень, що дозволяє отримати багатогранний погляд на

тему. Внески окремих авторів, зокрема Артюхова О. В. [1], Гудим О. Б. [2], Зязюн І. А. [3], Козак Т. [4], виявляють різноманітність підходів до освіти в галузі образотворчого мистецтва.

Артюхова О. В. [1] акцентує на значенні мистецтва для формування художнього світогляду, вважаючи це фундаментальною основою професійної компетентності. Гудим О. Б. [2] детально розглядає процес формування професійних якостей майбутніх вчителів образотворчого мистецтва, виходячи з потреб вищої педагогічної освіти. Зязюн І. А. [3] підходить до питання з гуманістичної перспективи, розглядаючи навчальний процес як стратегію розвитку особистості. Козак Т. [4], у свою чергу, зосереджується на естетичній складовій, досліджуючи формування художньо-естетичної компетентності.

Зарубіжні дослідження, представлені авторами [9–11], вносять вклад у розуміння того, як інноваційні технології та методики можуть бути інтегровані в процес навчання, що є важливим для розвитку фахової компетентності в умовах глобалізації та технологічного прогресу.

Однак, незважаючи на значний обсяг наявної літератури, існує потреба в систематизованому підході до аналізу та синтезу отриманої інформації для визначення сучасних тенденцій формування фахової компетентності студентів у сфері образотворчого мистецтва. Це включає в себе не лише теоретичні викладки, але й аналіз практичного застосування різ-

номанітних методик і технологій навчання в контексті образотворчого мистецтва.

Мета статті – визначити інноваційні та сучасні аспекти формування фахових компетенцій студентів у сфері образотворчого мистецтва з використанням зарубіжного досвіду.

Результати. Концепція «компетентності» в науковому дискурсі визначається Г. І. Сотською [8] як інтегральна характеристика особистості, що обумовлює готовність та здатність до високопрофесійної реалізації у своїй галузі, ґрунтуючись на сучасних знаннях і досвіді. Важливою є підготовка компетентних фахівців, що володіють не тільки професійними знаннями та моральними якостями, але й здатністю адекватно діяти у різноманітних ситуаціях.

Формування фахової компетентності студентів закладів вищої освіти охоплює розвиток індивідуальних якостей, які сприяють виробленню у студентів конструктивного ставлення до обраної професії та взаємодії з людьми у професійній сфері, а також їхнього бажання до самовдосконалення та професійного прогресу. В науковому дискурсі, як зазначає Гудим О. Б. [2] термін «фахові компетентності» має різноманітні трактування, виходячи з припущення, що ефективність професійної діяльності визначається не тільки знаннями та вміннями, але й розвиненістю професійних і особистісних якостей, які спрямовані на досягнення високих результатів у праці.

Ці якості формуються в процесі навчально-виховної діяльності, де значну роль відіграють зовнішні умови, що можуть стимулювати та ефективізувати цей процес. Базовим фундаментом для будь-якого студента, незалежно від спеціалізації, є глибокі знання, професійні навички та вміння. Важливу роль у засвоєнні цих аспектів відіграє досвід у творчій, науковій та самостійній роботі, що сприяє формуванню власної професійної позиції студента по відношенню до різних аспектів професійної діяльності.

Фахові компетентності, що вимагаються від професіоналів у конкретній галузі, визначаються суспільними очікуваннями. Наприклад, для спеціаліста у сфері образотворчого

мистецтва такими якостями будуть професійна обізнаність, креативність у підходах до творчості, розвинене просторове мислення, знання художніх технік, вміння користуватися сучасними технологіями та амбіція до неперервного професійного розвитку.

У наукових джерелах фахові компетентності асоціюються з такими поняттями, як «компетентність» та «педагогічна майстерність», а Ничкало Н. Г. [6], Зязюн І. А. [3], Артюхова О. В. [1] розглядають їх як важливу складову педагогічної майстерності, акцентуючи на специфіку індивіда у професійній діяльності та його внесок у розвиток освітньої сфери. Таким чином, фахові компетентності охоплюють широкий спектр якостей, необхідних для ефективної роботи у певній професії, включаючи як глибокі теоретичні знання та практичні навички, так і вміння до творчого мислення, саморозвитку та адаптації до змінюваних умов професійного середовища.

Освітній процес у сфері образотворчого мистецтва повинен бути спрямований не лише на надання студентам спеціалізованих знань, але й на розвиток внутрішніх ресурсів студента, його мотивації та здатності до навчання впродовж усього життя. Важливим аспектом є також розвиток міжособистісних навичок, емоційного інтелекту, лідерських якостей та інших м'яких навичок, які допомагають будувати ефективну комунікацію у професійному середовищі та адаптуватися до різноманітних робочих ситуацій. Такий підхід забезпечує формування комплексної професійної компетентності студентів, яка відповідає сучасним вимогам ринку праці та сприяє їх успішній кар'єрі.

Для бакалаврів у сфері образотворчого мистецтва було розроблено стандарт вищої освіти, котрий після ретельного розгляду всіх зауважень та пропозицій було схвалено на засіданні підкомісії зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» науково-методичної комісії № 3 з культури і мистецтва Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України. Цей важливий документ був затверджений наказом Міністерства освіти і науки України

від 24 травня 2019 року під номером 725. Цей стандарт визначає ключові компетенції, які необхідні бакалаврам для успішної професійної діяльності у сфері образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва та реставрації. Він охоплює як загальні, так і спеціальні компетенції, кількість яких в обох категоріях становить по 13 пунктів [5].

Загальні компетенції включають, серед іншого, здатність до критичного мислення, роботи з інформацією, комунікації як на державній, так і на іноземних мовах, а також розуміння та застосування основ етики і права. Спеціальні компетенції фокусуються на глибокому розумінні теоретичних та практичних аспектів створення мистецьких творів, володінні різними техніками та технологіями у мистецтві, здатності до творчого й інноваційного мислення в межах фаху, а також на розумінні історичних, культурних та соціальних контекстів мистецтва.

Зазначені загальні та спеціальні компетенції, на думку Сотської Г. І. [8] можна умовно розділити на особистісні, функціональні та соціальні. Ми погоджуємося із автором, а тому пропонуємо наступну класифікацію фахових компетенцій студентів у сфері образотворчого мистецтва (рис. 1).

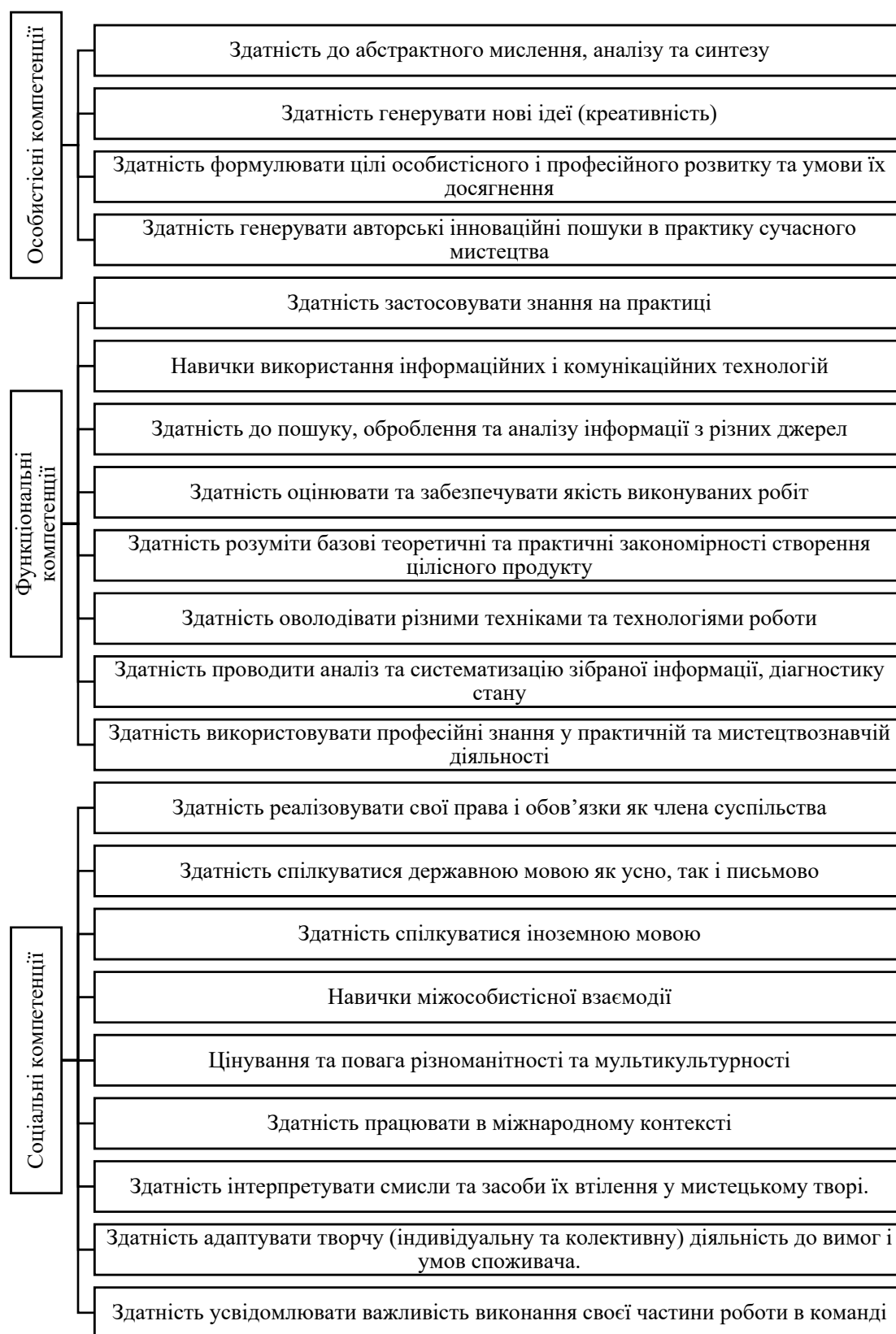
У процесі навчання у закладах вищої освіти студенти мають змогу дослідити та відпрацювати власний стиль за допомогою акварельних, олійних, акрилових та гуашевих фарб, кожна з яких має унікальні методологічні особливості та прийоми роботи. Це сприяє розвитку емоційно-образного мислення, естетичного сприйняття мистецтва, художнього бачення та практичних навичок роботи з різними матеріалами.

Практичні заняття з живопису також передбачають демонстрацію якісних прикладів робіт, що слугують зразками для наслідування та стимулюють креативні пошуки студентів. Як наголошує Пастухова Ю. А. [7], технічні навички та майстерність розвиваються через тривалу та наполегливу працю, а володіння мистецькою мовою забезпечує художнику свободу творчості та легкість вираження власних ідей. Невпевненість у техніці може обмежувати творчий потенціал митця.

Розвиток художньо-естетичної компетентності, як зазначає Козак Т. [4], є можливим лише на основі всебічного вивчення теорії та практики живопису, а також через активне залучення до саморозвитку. Це може включати перегляди художніх фільмів, участь у майстер-класах провідних художників, відвідування мистецьких семінарів та виставок, що допомагає розширити естетичні горизонти та глибше зрозуміти різноманітність мистецьких традицій та підходів. Така багатогранна діяльність стимулює студентів до незалежного мистецького пошуку, сприяє формуванню їхньої індивідуальності як митців і поглиблює розуміння власного місця в сучасному мистецькому просторі.

Важливим аспектом є також використання можливостей, які надають інформаційні технології, зокрема доступ до електронних художніх галерей і цифрових архівів, що робить мистецтво більш доступним та відкриває нові можливості для самоосвіти. Це дозволяє студентам ознайомитися з широким спектром художніх творів, від класичних до сучасних, та розширює їхнє розуміння глобальних мистецьких процесів. Цифрові технології стали основою сучасної освіти у багатьох розвинених країнах. Розглянемо зарубіжний досвід використання сучасних технологій формування фахової компетентності студентів у сфері образотворчого мистецтва.

Відповідно до поточних тенденцій цифровізації, країни ЄС приділяють особливу увагу розвитку інформаційної грамотності та цифрової компетентності серед студентів. В Німеччині освіта в галузі культури та мистецтва базується на розвитку мультикультурних та цифрових компетенцій серед усіх учасників освітнього процесу. Зокрема, Берлінський університет мистецтв, який включає факультети образотворчого мистецтва, дизайну та музики, активно впроваджує цифрові технології. Зокрема, факультет дизайну зосереджений не лише на формуванні творчих здібностей, але й на розвитку інформаційної компетентності серед студентів. Тут викладаються такі дисципліни, як «візуальна комунікація та мислення», «мистецтво та

Рис. 1. Особистісні, функціональні та соціальні компетентності студентів у сфері образотворчого мистецтва, що входять до складу фахових компетентностей

Примітка: систематизовано авторами

медіа», «інформаційна культура», «бізнес та соціальна комунікація» тощо [11]. Важливою практикою для розвитку комунікаційних, соціальних бізнес-навичок, практичних та теоретичних знань є організація різноманітних науково-популярних конференцій, дебатів, відкритих лекцій та семінарів, літніх шкіл, де студенти можуть розвивати як свої теоретичні знання, так і практичні навички. Водночас більше 10 мільйонів молодих німців беруть участь у художніх та культурних семінарах, проєктах, конкурсах або інших заходах, організованих Bundesvereinigung Kulturelle Jugendbildung (BKJ) – Німецьким союзом федеральних асоціацій з культурної освіти молоді.

У Нідерландах основна увага при підготовці фахівців у галузі культури та мистецтва приділяється використанню особистісно-орієнтованих підходів, які активно застосовують кейс-метод, проєктні технології, дослідницьке навчання тощо. Студенти нідерландських університетів отримують відповідні цифрові, творчі та мультикультурні компетенції. У Маастрихтському університеті, де розташований факультет мистецтв та соціальних наук, студентів навчають організовувати сучасні та традиційні техніки та форми створення

мистецтва за допомогою сучасних цифрових інноваційних порталів, ресурсів, платформ, додатків тощо. Основні дисципліни факультету мистецтв та соціальних наук спрямовані на здобуття важливих знань про використання сучасних інтегративних технологій, цифрових ресурсів, аналіз художньо-технічних і програмних засобів, орієнтацію в різноманітних інноваційних додатках та проведення традиційного та сучасного мистецтва за допомогою сучасних ресурсів [11].

З іншого боку, Університет Латвії має факультет освіти, психології та мистецтва, де основна увага приділяється формуванню практичних навичок у майбутніх спеціалістів у галузі культури та мистецтва. Водночас Латвія зосереджується на синтезі принципів освіти, мистецтва та психології за допомогою впровадження інноваційних методів [9]. Інноваційністю освітньої програми Університету Парижа та Пантеон-Сорбони також є визначення нового напрямку підготовки випускників та створення нової системи навчання на основі модульної системи, оновлення методів, форм і технологій освіти на сучасній науково-методологічній основі. Водночас факультет мистецтв цього університету активно використовує гуманітарні

Таблиця 1

Ключові сучасні тенденції у сфері формування фахової компетентності спеціалістів з образотворчого мистецтва

Техніка та технології	Опис
Цифрові інноваційні платформи	Активне використання сучасних цифрових платформ, ресурсів, порталів та додатків для організації традиційних та сучасних технік і форм створення мистецтва.
Інтегративні технології	Застосування сучасних інтегративних технологій та цифрових ресурсів для аналізу художньо-технічних та програмних засобів, орієнтації в різноманітних інноваційних додатках.
Особистісно-орієнтовані підходи	Використання кейс-методу, проєктних технологій, дослідницького навчання для розвитку цифрових, творчих та мультикультурних компетенцій, а також для формування індивідуальних навичок і здібностей.
Мультидисциплінарність	Комплексне навчання, яке охоплює загальні мистецькі, професійні та гуманітарні напрямки, інтегруючи міждисциплінарні знання з історії, філософії, етики, права, культурології, психології тощо.
Гуманітарні технології	Використання методів активної взаємодії в суспільстві, які ґрунтуються на гуманітарних науках, для розвитку комунікативних навичок і здібностей у сфері культури та мистецтва.
Розвиток м'яких навичок	Акцент на розвитку м'яких навичок, таких як співпраця, комунікація та критичне мислення, визнаних за їх важливість у мультикультурному та цифровому світі.

Примітка: систематизовано авторами [9–11]

технології, які є методами активної взаємодії в людському суспільстві. Вони інтегрують міждисциплінарні знання, накопичені гуманітарними науками – історією, філософією, етикою, правом, культурологією, психологією тощо. Одночасно характерною особливістю професійної підготовки спеціалістів у галузі культури та мистецтва є комплексне навчання у трьох напрямках: загальне мистецтво, професійне та гуманітарне [10].

Підсумуємо дослідження зарубіжного досвіду через систематизацію ключових сучасних тенденцій у сфері формування фахової компетентності спеціалістів з образотворчого мистецтва.

Висновки. Поняття компетентності в освіті охоплює готовність та здатність особистості до високопрофесійної діяльності, яка ґрунтується на знаннях і досвіді. Важливим є не лише набуття професійних знань, але й розвиток особистісних якостей та вміння адаптуватися в різноманітних ситуаціях. Розроблений стандарт вищої освіти для бакалаврів у цій сфері підкреслює необхідність загальних та спеціалізованих компетенцій, таких як критичне мислення, робота з інформацією та глибоке розуміння мистецтва, що є ключовими для професійного зростання та успішної кар'єри. Зазначені загальні та спеціальні компетенції можна умовно розділити на особистісні, функціональні та соціальні категорії, що підкреслює багатогранність підходу до формування компетентності у сфері образотворчого мистецтва.

Навчання у закладах вищої освіти дозволяє студентам розвивати та удосконалювати свої художні здібності за допомогою різноманітних технік малювання. Практичні заняття з живопису, зокрема, допомагають студентам розвивати технічні навички та майстерність, що є необхідною умовою для творчої свободи художника. Водночас акцентується увага на важливості теоретичних знань та саморозвитку через активне залучення до культурного життя, як-от перегляди фільмів, участь у майстер-класах, відвідування виставок. Значна увага приділяється також використанню інформаційних технологій, що забезпечує доступ до широкого спектру художніх творів та сприяє розширенню горизонтів студентів.

Досвід зарубіжних країн у використанні сучасних технологій в навчальному процесі вказує на зростаючу роль цифровізації та інтеграції мультидисциплінарних підходів у формуванні фахових компетенцій студентів, що включає не лише розвиток творчих та технічних навичок, але й комунікативних, соціальних та критичного мислення. Основні сучасні технології у сфері формування фахової компетентності спеціалістів з образотворчого мистецтва включають цифрові інноваційні платформи, інтегративні технології, особистісно-орієнтовані підходи, мультидисциплінарність, гуманітарні технології та розвиток м'яких навичок.

Література:

1. Артюхова О. В. Мистецтво як джерело формування художнього світогляду особистості. Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць, КДПУ, Кривий Ріг, 2005, № 10, спеціальний випуск: Художньо-педагогічна освіта XXI ст.: Теорія та методи, технології, 22–30.
2. Гудим О. Б. Особливості формування професійно-фахових якостей майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в системі вищої педагогічної освіти. Студентський альманах, 2012, № 2. URL: https://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/stud_almanah/15_.pdf
3. Зязюн І. А. Гуманістична стратегія теорії і практики навчального процесу. Рідна школа, 2000, № 8, 9–10.
4. Козак Т. Формування художньо-естетичної компетентності студентів у вищих закладах освіти України. Вища школа, 2019, №16, 92–97. DOI: 10.15330/esu.16. 92–97
5. Міністерство освіти і науки України. Стандарт вищої освіти України. 2019, № 725. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/023-Obrazotv.mist.dekorat.mist.restavr-bakalavr.28.07.pdf>
6. Ничкало Н. Г. (ред.) Мистецтво у розвитку особистості: монографія. Зелена Буковина, 2006, с. 224.
7. Пастухова Ю. А. Художньо-естетичне виховання студентської молоді в цілісному педагогічному процесі університету. Автореф. Дис. канд. наук: 13.00.07. – теорія та методика виховання. Луганськ, 2009. 20 с.

8. Сотська Г. І. Естетично-професійна компетентність майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. Проблеми освіти: науковий збірник, 2013, № 2, 233–238. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/20054559.pdf>
9. Andersone R. Innovations in the improved curriculum content of the competence approach: A case study in Latvia. *Rural Environment. Education. Personality (REEP)*, 2020. DOI: 10.22616/reep.2020.025
10. Bondar I., Gumenyuk T., Udris-Borodavko N., Penchuk O. Entrepreneurship model for creation of designer competences in the process of professional training. *Abacademies.org*, 2019. URL: <https://www.abacademies.org/articles/Entrepreneurship-model-for-creation-of-designer-competences-1528-2651-22-6-482.pdf>
11. Lavrentieva N., Spolska O., Korol O., Markovskiy A., Tkachenko V. Higher art education in the European Union: Innovative technologies. *Eduweb*, 2023, 17(2), 234–243. URL: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.20>

References:

1. Artyukhova, O.V. (2005). *Mystetstvo yak dzherelo formuvannya khudozhn'oho svitohlyadu osobystosti* [Art as a source of formation of the artistic worldview of the personality]. *Pedahohika vyshchoyi ta seredn'oyi shkoly: zb. nauk. prats', KDPU, Kryvyy Rih*, (10), Special Issue: *Khudozhn'opedahohichna osvita XXI st.: Teoriya ta metody, tekhnolohiyi*, 22–30 [in Ukrainian].
2. Hudym, O.B. (2012). *Osoblyvosti formuvannya profesiyno-fakhovykh yakostey maybutn'oho vchytelya obrazotvorchoho mystetstva v systemi vyshchoyi pedahohichnoyi osvity* [Features of forming professional qualities of the future teacher of fine arts in the system of higher pedagogical education]. *Students'kyi almanakh*, (2). Retrieved from https://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/stud_almanah/15_.pdf [in Ukrainian].
3. Ziaziun, I.A. (2000). *Humanistychna stratehiya teorii i praktyky navchal'noho protsesu* [Humanistic strategy of theory and practice of the educational process]. *Ridna shkola*, (8), 9–10 [in Ukrainian].
4. Kozak, T. (2019). *Formuvannya khudozhn'oyi-estetychnoyi kompetentnosti studentiv u vyshchyykh zakladakh osvity Ukrainy* [Formation of artistic and aesthetic competence of students in higher educational institutions of Ukraine]. *Vyshcha shkola*, 16, 92–97. doi: 10.15330/esu.16.92-97 [in Ukrainian].
5. *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy*. (2019). *Standart vyshchoyi osvity Ukrainy* [Higher education standard of Ukraine]. № 725. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/023-Obrazotv.mist.dekorat.mist.restavr-bakalavr.28.07.pdf> [in Ukrainian].
6. Nychkalo, N.H. (Ed.). (2006). *Mystetstvo u rozvytku osobystosti: monohrafiya* [Art in personality development: a monograph]. *Zelena Bukovyna*, 224 [in Ukrainian].
7. Pastukhova, Yu.A. (2009). *Khudozhn'oyi-estetychne vykhovannya students'koyi molodi v tsilisnomu pedahohichnomu protsesi universytetu* [Artistic and aesthetic education of student youth in the holistic pedagogical process of the university]. (Doctoral dissertation). *Luhansk* [in Ukrainian].
8. Sots'ka, H.I. (2013). *Estetychno-profesiyna kompetentnist' maybutn'oho vchytelya obrazotvorchoho mystetstva* [Aesthetic and professional competence of the future teacher of fine arts]. *Problemy osvity: naukovyy zbirnyk*, (2), 233–238. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/20054559.pdf> [in Ukrainian].
9. Andersone, R. (2020). *Innovations in the improved curriculum content of the competence approach: A case study in Latvia. Rural Environment. Education. Personality (REEP)*, DOI: 10.22616/reep.2020.025.
10. Bondar, I., Gumenyuk, T., Udris-Borodavko, N., & Penchuk, O. (2019). *Entrepreneurship model for creation of designer competences in the process of professional training. Abacademies.org*. Retrieved October 4, 2023, from <https://www.abacademies.org/articles/Entrepreneurship-model-for-creation-of-designer-competences-1528-2651-22-6-482.pdf>.
11. Lavrentieva, N., Spolska, O., Korol, O., Markovskiy, A., & Tkachenko, V. (2023). *Higher art education in the European Union: Innovative technologies. Eduweb*, 17(2), 234–243. doi: 10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.20.